

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr., — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Tiste čestite p. n. naročnike, ki še niso naročnino na „Slovenski Tednik“ za pretečeno dobo ali za tekoče četrtletje plačali, prosimo, da bi to nemudoma storiti blagovolili, ker smo sicer dotičnim gg. naročnikom pošiljanje lista ustaviti prisiljeni.

Administracija „Sl. Naroda“.

Domače stvari.

— (Od Radeč) se nam piše 5. okt.: (Prvi javni kmetijski zbor) je bil tedaj 4. okt. ob treh, pod milim nebom na Njivicah mej Glazarjevo in Brejšekovo hišo, poleg Radeč pod Svibajim. Razen radeške gospode se je bilo tu zbralo pod vihrajočo zastavo nad 150 verlih kmetov, ki so se za poduk jako zanimali. Znani narodni učitelj Pernišek je tu od 3. do 5. ure neprenehoma govoril z dolenjskim humorom, kakor se baš dopada ondotnemu kmetu. Razlagal (in kazal) je namreč klosterneburško moštvo vago in s toplomerom vred tudi eksperimentoval. 2. točka dnevnega reda je bila praktična demonstracija z Dzirzonovim panjem, s teoretičnim spremljevanjem. Dalje je kazal in razlagal novo ceno šurkaluico, s katero se zadržuje urna stara matica z rojem v zraku in se pa tudi da rabiti proti malim požarom, kakor tudi škropljenje uvelih rastlin. Posebno so se interesovali kmetje tudi za ondi razstavljeno ročno mlatilnico na palce (eveke). Nekateri so si jo hoteli kar ta dan naročiti. (Živel! taki kmetje, kakoršni ste pod Kumom!) Končno je seznanil Pernišek poslušalce z več odlič-

nimi koronovimi plemeni in z rusovskim lanom, kar je tudi vse ondi bilo na ogled. Na željo pričujočih bode bodočo nedeljo zopet predaval učitelj Pernišek, torej pri 2. kmetijskem zboru tudi zunaj, a v trgu, o čemer žele poslušalci.

Nekateri kmetje so tu jako talentirani in so tudi občutljivi za vse lepo in dobro. Ako bi si osnovali še v Svibnjem narodno šolo, izvrstni ljudje bi živeli kedaj ondot. To se ve, kmetijstvo bi moral dobro gojiti dotični učitelj, ker je ondot zgolj kmet.

Ako nebi bila ondi za kmetijski napredek zelo uheta gg. Šajar in Gutmanstal, ne bilo bi mogoče aranžirati kaj tacega. A ta dva vsega štovanja vredna ekonoma žertvujeta za take namene narodu mnogo časa in materijala. Torej živela!

Kakor je sploh navadno pri očitnih shodih, tako je bila tudi temu zboru na potu neka spaka. Vulgo Cenoti, neka furlanska duša, ki je pred nekoliko let priromala mej radeške Slovence, se jezi nad govornikom, ker nij govoril furlansko ali pa bismarkovsko. Ta kolerični italijanski temperament pa jo je odrinol od ljudij, ker ga je govornik kar gredoč z nekoliko debelo absolviral. Kedor išče ta najde je veljalo tudi g. Cenotiju.

— (Iz Gradca) se nam piše: (O reguliranji Savine.) Poročali smo uže enkrat, da je štajersko deželno namestništvo z odlokom od 21. avgusta t. l. predložilo deželnemu odboru popolni generalni načrt o reguliranji Savine osnovo dotične deželne popostave in inštrukcije o izvršitvi na pregled.

Deželni zbor štajerski je po nasvetu dr. D. Ominkuša sklenil, naj se deželnemu odboru naroči, da z dotičnimi deli hiti, da more vlada uže v prihodnji sesiji dotično postavo predložiti deželnemu zboru. —

Iz predloga vidimo sledeče posameznosti, ki so jako važne za Savinsko dolino. — Od početka je bilo v namenu samo reguliranje reke od Mozirja do Celja, ter je v ta namen proračunjeno 100.000 gold. — Vsled peticij občin Kočice, Kukarje, in Ljubno, dalje od okr. odbora gornje-graškega, katere povdarjajo, da je plav treba varovati, vožujo s plavmi uže od Ljubnega je deželno namestništvo misel sprožilo, da se tudi reguliranje gornje proge te reke vzeme v ta predlog, ter glede večjih stroškov, ki bi nastali, obljubilo, da bode ministerstvo dovolilo primerno državno podporo. — Ker je deželni odbor sklenil reguliranje tudi gornje Savine, obsega tedaj omenjeni načrt rečne proge od Ljubnega do Celja 245.46^o ali 6 milj 546°, ter se je na tak način vsled reguliranja skrajšala reka za 1970°. —

Skupni stroški bi znašali 192.500 gold. in z zemljiščino odškodnino vred blizu 7500 gold. — na 200.000 gld. katere imajo pripraviti vsled predložene postave z 2/10 dotični okraj in občine z 4/10 dežela in 4/10 pa država sama. Vsa rečna proga se razdeli v več oddelkov za reguliranje; izvršitev te uravnave se pa določi na 20 let, — čas ki se nam mimo grede rečeno, predolg zdi, — ako ima reguliranje nalog, nevarnosti o povodnjih v dotičnih krajih zabraniti in krajši pot reki odmeriti. — Zavoljo tega opozorjnjemo dotične občine in okraje na to stvar, da morejo svoja mnenja v tej zadevi še pred prihodnjim zborovanjem dežel. zbora izraziti v peticijah ali pa po svojih poslancih.

— (Volitev dež. poslanca). Iz Radovljice na Gorenjskem se nam piše 10. okt. Volitev deželnega poslanca namesto odstopivšega g. Pintarja denes nij bila nikakor viharna, nego vršila se je v vsakdanjem miru, kajti mej 42 volilci, ki so prišli, izvoljen je penzioniran davkar g. Luka Robič, narodnjak, z 37 glasovi. Ostale glasove je priprosil si

tukajšnji okrajni glavar pl. Wurzbach, kateri je pa uže prej vedel, da voljen ne more biti.

— (Slavnost nove realke) se je 14. t. m. v Ljubljani vršila. Položil se je zadnji kamen in vzdala spomenska tružica. Predsednik hranilnice je po kratkem govoru izročil županu Lašanju ključne poslopja. Župan se je hranilnici zahvalil za zidanje monumentalnega poslopja v lepem in mirnem govoru. Došli minister Stremayr pak, ki je skoro pol ure govoril, si nij dal vzeti prilike nekoliko popolitizirati in poleg lepega in dobrega tudi politične fraze o nemštvu omenjati, katere se drugače govore, drugače v dejanji vidijo. A o tem prihodnjič. Ker je bil nemšk publikum v večini, bilo je tudi mnogo aplavza, zlasti stari uradniki so „bravo“ klicali. Po Stremayrji, ki je znan dober govornik, dolgočasil nas je Vrečko s tem, da je premleval po trikrat eno in isto, kar sta nam bila župan Lašan in Stremayr uže boljše t. j. v gladki formi povedala. —

— (Iz tržaške okolice) se nam piše: V naši okolici je zapaziti nekaj časa sem nekako bolj živo narodno gibanje. Povod temu je deželni zbor tržaški in pritisk lahonske stranke na naše slovenske poslance. Izprevideli so okoličani, da jim je potreba za zvezo in slogo mej soboj po možnosti skrbeti. Za to treba kakega društva, katero bi narodno slogo nasproti Italijanom pospeševalo in dobremu namenu ustrezalo. Pri St. Ivanu v Vrdelji snujejo uže politično društvo za celo okolico. Ime društvu bode „Edinost“. Samo omeniti moram in živo priporočati, da naj bi društvo bilo čisto narodno in politično. Za božji čas, nikdar ne mešati verskih rečij vmes, kakor so nekateri hoteli, kajti delokrog društva mora le nasproti narodnim sovražnikom našim biti, in luč, katera mu sveti je edina in prva: „narod“, kajti borba za narodnost, ta je žalibog v prvi vrsti. Če se ne bodemo za Slovanstvo borili, gotovo nas pogoltne eden izmed dveh zmajev, katera nam pretita: čez Adrijo laški in čez planine nemški. Nasvetovali bi, naj bi to politično društvo tudi gospodarske reči v delo vzelo, ker pri nas je gospodarstvo

še vedno po starem kopitu, duh časa terja prenaredb in mi tudi ne smemo zaostajati. Nadalje pozivljam vse vzbujene okoličane, naj ko bode društvo ustanovljeno, pristopijo in vedno naj jih vodi pravo geslo „vse za narod, omiko in svobodo“.

— (V farovži v Zagradci) nad Žuženberkom so 7 okt. tatje vlomili in pokrali iz kase dve obligaciji cerkvenega denarja za 4650 gld.

— (V Žuženberškem okraji) je živinska kuga nehala in so semnji zopet odprti.

— (Na Plešivici) pri Grezupljem pod Ljubljano so pri cerkveni slovesnosti streljali. Pri tem se je zgodila nesreča, en človek je bil do smrti zadet, drugi je teško ranjen.

— (Cerkven tat.) Iz Krašnje se „Danici“ piše: „Pretečeni teden priklatil se je čudno pobožen rokodelec v našo cerkev. Bila je ura $\frac{1}{3}$ 1, ko je v cerkev prišel. Cerkvjenik pogleda za njim in ga najde vsega za maknenega v veliki altar, ter ga pusti Črez nekoliko časa zopet pogleda v cerkev, ali molilca nij. Zamaknil se je bil v — milodarno tružico, odnesel jo za altar, kjer je hotel v miru prešteti sv. Tomaža miloščino. Cerkvjenik to zapazi in hiti proti altarju, tat ves prestrašen skoči izzad altarja, ter hoče kleče svojo binavsko pobožnost nadaljevati. Pa v tem hipu so ga močne roke objele, ter ga tirale pred sodnijo. Od začetka je tajil svoj hudobni namen, potem pa se je udal, in zdaj premišljuje v ječi kaj se pravi: ne kradi.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V *hrvatskem* saboru so zavrgli določbo v novem kazenskem redu, ki določuje, da bi o političnih pregrehah sodila porotniška sodba. To se nam čudno zdi. Dokler je poštena narodna vlada na krmilu, je ta konservatizem uže prav, a kaj ko bi črez noč zopet magjari vlado dobili? Zakaj si za ta slučaj narodnjaki zakonskih trdnjav ne zidajo ko morejo?

Vnanje države.

Ruska velika kneginja Marija je v Parizu bila navzočna v gledališči, kjer se je

igralo na korist Elsas-Lotaringov, in veliki knez Konstantin je v ta namen daroval 10.000 frankov. To se smatra kot ruska demonstracija proti Nemcem.

O *Arnimovem* nemškem škandalu zdaj „Vossische Ztg.“ poroča, da sta bila Bismarck in Arnim do maja 1872 prav dobra prijatelja. Potem pak so se intrige mej njima začele.

Interpelacija dr. Zarnika

in tovarišev na slavno c. kr. vlado zaradi germanizacije slovenskih šol in uradov,

stavljena v seji kranjskega deželnega zbora
8. okt. 1874.

Prva žalostna posledica francosko-nemške vojske, se je pokazala za nas avstrijske Slovane v padu Hohenwarthovega ministerstva v toliko, kolikor je namerjalo taisto nam Slovanom pravično biti, in v nastavi germanizatornega ministerstva Lasserjevega, imenovanega „Auersperg“, čegar pojedini člani so se uže poprej v javnem delovanju po svojem sovraštvu do Slovanstva odlikovali. Pri nastopu tega ministerstva smo bili mi Slovani, kar se naše narodnosti tiče, na najhujše pripravljeni, in nijsmo se motili.

Prvi korak zoper nas Slovence je to ministerstvo s tem storilo, da nam je prvo sednika na čelo dežele postavilo, o katerem so vsi vladni privrženiki in principijalni sovražniki Slovanov pismeno in ustno pripovedovali, da ima vse zmožnosti in tudi vso potrebno voljo, Slovenstvo izkoreniti. V to svrho: to je našo slovensko narodnost poteptati, je nastopila sedanja vlada dva pota. Prvi je bil najsigurnejši, ki pelje k iztrebljenju vsake narodnosti, namreč: potujčevanje šole. Za to je vlada precej poprejšnjega, zmernega, sicer vladi jako udanega, Slovencem pa vendar kolikor toliko pravičnega nadzornika ljudskih šol odstranila, in je na njegovo mesto posadila moža brez vseh zadostnih in znanstvenih izpitov in brez vsega vednostnega izobraženja, ki je njega dni (1860, 1861, 1862 in 1863. leta) spadal v Ljubljani mej najbolj ognjene narodno-slovenske pristaše in se je potem,

zapustivši nekoristno slovensko zastavo, odlikoval v nam sovražnem taboru po vseh društvih ravno z enakim postopanjem zoper našo narodnost. To njegovo delovanje zoper naše zahteve nij pri tej vladi na kamenita tla palo. Kakor smo omenili, postal je nadzornik ali bolje rekoč, germanizatorni „strah“ ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Ustanovila se je potem pod zaštitom vlade zeloglasna „Laibacher-Schulzeitung“ v ta namen, da v tem listu nekdanj pošteni slovenski narodni učitelji, ali zdaj po vladnem pritisku moralno pokvarjeni prisiljeno zoper slovansko majko zabavljajo in se na ta način vladi prilizujejo. Taisti cilj in konec ima ob enem ustanovljeni „krainischer Lehrerverein“. Prekim očesom gleda „učiteljski strah“ tiste značajne ljudske učitelje, ki imajo še toliko poguma, se temu društvu odtezati in se samo s pedagogiko pečati. Vse nadzorovanje tega nadzornika meri na to, v koliko naši ljudski učitelji slovenski deci nemščino v glavo ubijajo, ne pa koliko se otroci v obče na podlagi materinščine za življenje koristnega naučé.

Učiteljska pripravnica bi imela, ker slovenske učitelje za slovenske ljudske šole odgaja, slovenska biti; in bila je res spočetka uže več, kot na pol slovenska. Ali pod tem nadzornikom se je z vladno pomočjo spet vsa pripravnica germanizirala.

Da bi vlada v omenjene svrhe šolstvo popolno v svoje roke dobila, nij se sramovala kar meni nič tebi nič „sans genê“ ustavo prelomiti in si s tem večino v deželnem šolskem svetu pridobiti. Vse naše pritožbe zoper ta nečuvni vladni ustavolom so bile žalibog brez vspeha! Ravno tako je vlada z goriškim deželnim šolskim svetom ravnala, ker tudi tam Slovenci prebivajo. Ker ima zdaj vlada po nepostavnem potu pridobljeno večino v deželnem šolskem svetu, ravna z našimi šolami, kakor se jej zdi, da bi se ponemčevanje najbolj pospešavalo.

Akoravno je še naredba bivšega ministra Jirečka od 8. oktobra 1871. leta št. 10456 v polni veljavi, je kljubu temu vlada slovensko realno gimnazijo v Kranji v nemško spremenila, je na ljubljanski realki slovenske paralelke odpravila in še nij dozdej na realni gimnaziji v Novem mestu niti v enem predmetu razen veronauka slovenskega jezika, kakor učnega jezika upeljala. Na ljubljanski realki v sredini Slovenije je italijanski jezik za vsakega učenca obligaten, mej tem, ko je učenje slovenščine vsakemu učencu na prosto voljo dano! Da se pa zasmehovanju in teptanju slovenščine na ljubljanski realki krona na glavo postavi, učijo se slovenščine v vseh razredih nižje realke slovenski učenci, z nemkim učnim jezikom!

Slovenski sposobni prosilci večjidel ne dobijo mesta na naših srednjih šolah, mej tem, ko se nam Nemci in drugi inostranci dan za dnevom s krajnih mej Cis- in Translajtanije vrivajo za profesorje in ravnatelje.

Tako je vlada zavrgla prošnjo profesorja Franca Erjavca, ki slovi pri strokovnjakih in mej celim slovenskim narodom, kakor izvrsten naravoslovec in pedagog, ki je uže premnogo lepega v svoji stroki v slovenskem in hrvatskem jeziku napisal, akoravno je bil od kranjskega deželnega šolskega sveta „primo loco“ predložen. Imenovala je mesto njega za profesorja na ljubljanski realki mladega, slovenščine nezmožnega, čisto neskušnega Nemca, nekega Voss-a, mej tem, ko uže g. F. Erjavec 15. leto v svoji stroki podučuje.

To so v kratkem navedeni koraki, po katerih je vedela vlada vse srednje in ljudske šole v svojo pest dobiti z edinim namenom vse ponemčiti. — Drugi pot kateri je ta vlada nastopila v pospeševanje svojega cilja, t. j. za ponemčevanje našega naroda je: odstranjenje vseh domačih, še slovensko čutečih uradnikov iz administracije. Naši uradniki v upravi so po ustavni čri zadnjih 13 let uže tako zbegani, da se skoro nobeden nij upal v javnem življenji za svoj narod potezati se. Ali

mного mej njimi je bilo vsaj še toliko poštenih, da niso svoje narodnosti zatajevali in v javnosti zasmehovali. Ali uže tako neutralno držanje naših domačih uradnikov je bilo sedanji vladi trn v peti.

Naenkrat je bilo brati po različnih ustavovernih listih, da ne more vlada na Kranjskem s sedanjim „narodnim“ uradniškim aparatom naprej, da so v tem obziru temeljite spremembe neobhodno potrebne itd. v tem smislu. Kmalu se je govorilo v Ljubljani, da je pri vladi veliko število, govorilo se je celo da okolo 200 domačih uradnikov, proškribiranih, ki se imajo iz domačije izgnati in v skrajna mesta Cislajtanije prestaviti, samo zaradi tega, ker imajo to nesrečo, da jih je slovenska majka rodila. Akoravno so se ti glasi večkrat ponavljali, vendar nij nihče verjel, da bi kdaj katera vlada pri obstoječem §. 19. osnovnih postav utegnila tako predrzna biti se poskusiti s tako novošegno „siciljansko vespero“ mej našimi slovenskimi administrativnimi uradniki.

Ali prevarili smo se v svojem dobrem mnenju o sedanji vladi, — kajti žalibog ti čudni glasovi so se obistinili. Kakor strela iz jasnega je pala vlada to spomlad mej pohlevne in v političnem oziru popolno nedolžne poštno in telegrafске uradnike. Samo in izključljivo zaradi tega brez vsakega drugega uzroka je nekoliko teh revežev v avstrijsko Sibirijo (v Bukovino) premestila, ker so imeli edino to napako, da so rojeni Slovenci in toliko poštene, da se niso hoteli z narodnim renegatstvom vladi prilizovati. Da je to res, očitven je dokaz, da je eden teh premeščenih uradnikov smel doma ostati, ker se je dal kakor ud iz vseh narodnih društev izbrisati in v kazino in v konštitucionalno društvo vpisati. Drugi eklatantni dokaz, da se je bila res taka lista proškribiranih slovenskih uradnikov napravila, je ta, da je bil tudi poštni uradnik g. Avgust Moos premeščen, akoravno je bil uže štiri mesece poprej — umrl.

Povpraševali so premeščeni siromaki v Ljubljani in na Dunaji pri ministerstvu, zakaj jih je ta kazen zadela, naj se jim vendar uzrok pove? Ali do denašnjega dneva niso nobenega uzroka izvedeli, povsod so jim odgovorili z ničevno frazo: „iz službenih obzirov“, (aus Dienstesrücksichten) in romati so morali sè solznimi očmi iz domovine v Bukovino, Tirole itd.

Akoravno imajo poštni uradniki neprenehoma s slovenskim občinstvom opraviti, je vendar vlada namesto odpravljenih Slovencev, trde slovenščine nezmožne Nemce postavila.

Vlada naj le malo pomisli, kakšen vtis je ta vladen čin na celo deželo napravil, da se Slovenci iz svoje domovine brez uzrokov samo zavoljo tega preganjajo, ker so slučajno rojeni Slovenci. Naj vlada nadalje pomisli, kako s takim početjem vse uradništvo v političnem oziru demoralizuje in korumpira.

Niti pod Metternichom niti pod Bachom se niso Slovenci tako brezobzirno iz svoje domovine zavoljo svoje narodnosti preganjali, kakor pod sedanjo tako imenovano „liberalno“ vlado. Iz vsega navedenega vladnega postopanja se vidi, da jej je liberazem le vnanji svit, s katerim nevedno občinstvo moti; pravi in edini njen namen je pa preganjanje in tlačenje Slovanstva, oziroma Slovenstva!

Hohenwartovo ministerstvo je pri svojem nastopu v prijavljenem programu reklo, da mu je prva svrha §. 19 osnovnih državnih postav ne le po črki, temuč tudi v pravem pomenu praktično izpeljati. To ministerstvo pa vse žile napenja, da bi se ta §. za vse nenemške narode v Avstriji na posmeh in na ruglo postavil.

Ker pa kljubu vsem tem navedenim, dan za dnevom se ponavljajočim faktom vlada vedno in konsekventno taji, da misli Slovence ponemčiti, stavljajo podpisani na slavno c. kr. vlado ta-le vprašanja:

I.

a) Iz katerih uzrokov se je bivša uže na pol slovenska učiteljska pripravnica v Ljubljani zopet popolno ponemčila?

b) Iz katerih vzrokov se je bivša slovenska realna gimnazija v Kranji zopet pomemčila?

c) Iz katerih vzrokov se še nij na realni gimnaziji v Novem mestu na nobenem razredu slovenski jezik, kakor učni jezik vpeljal?

d) Iz katerih vzrokov so se na ljubljanski realki že obstoječe slovenske paralelke odpravile?

e) Zakaj je na ljubljanski realki učenje slovenskega jezika vsakemu učencu na prosto voljo dano, mej tem ko je italijanski jezik za vsakega učenca, brez razločka narodnosti obligaten?

f) Zakaj se na vseh nižjih razredih ljubljanske realke zoper vsa pedagoška načela slovenskim učencem slovenski jezik z nemškimi učnimi jeziki razlaga?

g) Zakaj se po različnih postranskih potih, posebno pa vsled pritiska na učitelje po nadzorniku ljudskih šol, nemščina v ljudske šole sili, mesto da bi se samo na to gledalo, da se otroci kaj koristnega na podlagi materinščine naučijo?

II.

a) Iz katerih vzrokov se je letos na spomlad nekoliko slovenskih poštnih in telegrafnih uradnikov brez vidnega vzroka nanagroma v skrajne pokrajine Avstrije premestilo?

b) Iz katerih vzrokov je vlada mesto njih pri pošti trde, slovenščine nezmožne Nemce nastavila?

V Ljubljani 6. oktobra 1874.

Dr. V. Zarnik, Kozler, Obreza, Karel Rudež, Horak, Kramar, Jugovic, Tavčar, Toman, Lavrenčič, dr. Costa, Murnik, dr. Poklukar, Pakiž, Kotnik, dr. Bleiweis.

Deželni zbori.

Kranjski deželni zbor.

(IX. seja 12. oktobra.) Poslanec plem. Gariboldi stavi predlog, da bi se učiteljem plače povišale na 500 goldin. Kjer je le 110 učiteljev, ki imajo manj plače, bi stroški za to znašali le 11.000 gold.

Dr. Zarnik: V nekem nemškem listu sem pred nekaj dnevi bral članek, ki odgo-

vor deželnega namestnika na doljnem Avstrijskem razpravljajoč si vprašanje stavi, zakaj da imamo prav za prav državo.

Šolo, policijo in komunikacijo vse le deželam na rame naklada, ona pa neče storiti nič. Gospoda, ta članek jaz nijsem morebiti bral v „Politiki“, stal je v „N. Fr. Presse“. Celo Bachova sistema je skrbela za šole in komunikacije. Denašnja vlada pa neče storiti nič. Jaz pravim, da je dolžnost države, da šolstvo podpira, ker naša dežela ne more več plačati. Na nižjem Avstrijskem, tam lahko plačujejo učitelje dobro, tam je neizmerno bogastvo, ker je centrum države. Tudi Štajerska lahko plačuje svoje učitelje dobro, akoravno vem iz privatnih pisem, da so se že tudi tam naveličali nemški poslanci vednih peticij za povišanje. In Štajerska ima dosti posestev, ki mnogo dohodkov donašajo, ima Slatino, Topelbad, veliko hiš itd. Mi pa nemamo ničesa. Naj vlada idrijski rudnik da kranjski deželi, potem bomo že za šole izvrstno skrbeli. Kmet, ki že tako preveč davkov plačuje, mora vsaj še v srajcah in sviticah hoditi, ker če ga z davki obložiti, da bo do nazega slečen, bogme ne bode mogel hoditi v šolo.

Saj vlada daje za kakošne prav nepotrebne nove hlače pri vojaki kar po 100.000 gld.; naj to obrne za šolstvo, presneto bodo naši učitelji dobro živeli. Če tedaj vlada hoče, da se učiteljem plače povišajo, naj ona v naš deželni fond doda toliko da bode vsak učitelj imel 700 gld. Če hoče država inteligencijo imeti, naj pa tudi kaj žrtvuje za šole, saj šole nijso samo nam, nego v prvi vrsti tudi državi na korist. Res, da se mora učitelj dandenes mnogo učiti, najmanj spodno realko in potem učiteljsko pripravnico. Kak uradnik pri davkarstvu pa, ki je bil le v prvi realki, ima najmanj 750 gld. precej. V tej primeri so učitelji res premalo plačani.

Deželni zbor štajerski.

V 10. seji 3. oktobra je bilo posvetovanje jako važnega predmeta, da se namreč ustanovi deželni šolski fond, v katerem

bi se združili vsi dosedanji šolstvo zadevajoči fondi, zlasti učiteljski, pokojninski in normalni šolski fond. Stroški za ljudsko šolstvo na Štajerskem od leta do leta naraščajo in so letos uže do 800.000 gold. dospeli. V tem, ko ima dežela skrbeti za plačanje vseh stroškov za ljudsko šolstvo, jej je odtegneno oskrbovanje učiteljskega pokojninskega fonda, katerega deželni šolski svet v rokah ima. A pokojninski fond za učitelje se ne dela samo iz dvaprocentnih priklad učiteljev, ampak v dosti večji meri iz onega polprocenta, kateri se po deželni postavi za učiteljski pokojninski fond pobira od zupuščin. Iz vsake zupuščine se ima plačati pol gold. od sto gold. v le-ta fond. Da je ta priklada velika, kaže poslednji letni račun, iz katerega je razvidno, da so leta 1873 dveprocentne plače učiteljev znašale 7887 gold., desetprocentne takse pri imenovanji 4762 gold., polprocentna priklada od zupuščin pa 54.227 gold. Ker se za pokojnine za učitelje in učiteljske vdove samo kakih 35.000 gold. potroša, ostane na leto blizu 30.000 gold. nepotrošenih. Vsled tega je pokojninski fond uže nad 200.000 gold. narastel in nastalo je vprašanje, ali odpraviti polprocentno naklado na zupuščine ali ta fond združiti z deželnim šolskim fondom, da se nakopičeni kapital sme sploh rabiti za šolske namene. Dežela bi potem plačala vse pokojnine, kakor uže zdaj priklada za učiteljske plače, kolikor pomanjkuje okrajnim šolskim fondom.

O tej postavi je poročal g. dr. Srnec v imenu šolskega odbora. Dokazal je potrebo združenja fondov, ki zadevajo ljudsko šolstvo. Deželni šolski svet ima po svoji sestavi druge namene, nego da bi se pečal z administrativnimi stvarmi. Deželni red določuje, da deželni zastop ima v svoji skrbi deželne fonde. Tudi učiteljski pokojninski fond je upravljal deželni fond. Sicer sedanja uprava s tem fondom nij brezplačna, ker zahteva deželni šolski svet 3000 gold. za diurniste. Ko bi deželni odbor ta fond v svoji skrbi imel, lahko bi dal iz njega posojila občinam za popraviljanje ali zidanje no-

vih šol. Deželni šolski svet naj ostane najvišje nadzorništvo šolstva v deželi, deželni odbor pa naj gospodarstvo opravlja. Odkar je šolnina odpravljena, ima dežela nositi veliko breme stroškov za šolstvo, zato pa mora natanko nadzorovati gospodarstvo z okrajnimi šolskimi fondi, da se ne delajo nepotrebni stroški.

Za vinstveno šolo v Mariboru se ustanovi deset deželnih štipendij po 120 gl. Deželnemu odboru se naloži, da naj skrbi, da se na vinorejni šoli napravijo začasni kurzi za vincarje. V ta namen, da se podpirajo vincarji, ki hočejo te kurse obiskati, je 1000 gold. iz deželnega fonda privoljenih.

Dalje se ustanovi šest štipendij po 500 gold. za učence, ki so absolvirali učiteljsko izobraževališče in se hočejo izuriti za učitelje na meščanskih šolah in sicer v matematično-tehničnih in naravoznanskih strokih.

Deželna zgornja realka v Gradci velja deželo 39.448 gl., realni gimnazij v Ptuj, 7095 gl., realni gimnazij v Ljubnem 11.740 gl. Meščanske šole so zdaj v Judenburgu, Fürstenfeldu, Hartbergu, Radgoni, Celji, Gradci, Voitsbergu. Za vsako teh šol plača dežela 6000 do 7000 gl., tedaj za realni gimnaziji in meščanske šole [skupaj 65.683 gl.

V Slatini se bode zidala nova hiša za kopeli, za katero deželni zbor stroške v znesku 50.000 gl. privoli. Hiša za kopeli je res potrebna in bode gotovo nesla obresti založenega denarja.

Za okrajne ceste I. reda se postavi v proračun 85.000 gl., za zdržanje cest, 50.000 gl. za popraviljanje in napraviljanje novih cest, 45.000 gl. za podporo okrajnih cest II. reda. Sploh znašajo stroški za ceste 177.474 gl. Za reguliranje rek je privoljenih: za reguliranje Aniže 11.097 gl. in še zraven 5000 gl. za dela, ki so potrebna, da se ohranijo dozdanja dela, za reguliranje Mure 20.000 gl., za reguliranje Savine, 5000 gl. za dela ob drugih rekah 15.000 gl. skupaj 56.440 gl.

V seji 12. oktobra stavi dr. Dominikuš interpelacijo do vlade zaradi ponemčevanja slovenskih ljudskih šol. (To interpelacijo priobčimo jutri. Ur.) Reuter vpraša vlado, kedaj misli v Mariboru ustanoviti deželno sodnijo.

Plače deželnih uradnikov se uredijo po načinu, kakor so plače državnih uradnikov urejene. Za vsem je pri tajništvu, knjigovodstvu, blagajništvu, registraturi in ekspeditu in pri stavbenem fondu 60 uradnikov, kateri imajo letne plače od 800 do 3600 gl. in priklade od 150 do 400 gl.

Dr. Vošnjak poroča v imenu finančnega odbora o raznih dobrodejnih zavodih. Za deželni zavod za neozdravljive reveže (Siechenhaus) v Wildonu znašajo potrebščine 30.595 gl., v Ptuji 45.000 gl., v Knittelfeldu 80.000., pri obeh poslednjih za zidanje. K tem stroškom plača štajerska hranilnica 134.000 gl. Zavod v Ptuji se zida in bode do prihodnje jeseni dodelan. Hiša z opravo bode blizu 100.000 gl. veljala. Sprejemajo se v te res koristne hiše vbogi neozdravljivi ljudje, za katere imajo potem občine malo odškodnino od 10 do 20 kr. na dan plačati; kolikor pomanjkuje, doplača deželni fond.

Koncem seje naznanja deželni glavar, da mu je Seidl izročil interpelacijo v kateri vpraša vlado, zakaj nemščino v slovensko-nemških ljudskih šolah zanemarja! Vajeni smo od Seidla, da kjer le more nagaja Slovincem; da pa je precej po interpelaciji dr. Dominikuša na tako perfidni način pravičnim zahtevam slovenskega poslanca nasproti se postavil, to se je celó mirno-mislečim nemškim poslancem studilo.

Razne stvari.

* (Nesreča.) „Sl. G.“ piše: Dne 4. okt. je želar Brunčič v Babincih pasel dvaletna vola, si je zakuril in zaspal pri ognju. Vola mu odideta v mlado deteljo, pa se prenajesta in sta bila v pol uri mrtva, eden mu je opal na cesti, ko je domu gnal, eden pa še le doma.

* (Živinska kuga na Hrvatskem.) Zagrebški „Obzor“ prinaša žalostno novost o živinski kugi, ki se hoče na Hrvatskem ugnjezditi tudi čez zimo. Posebno graja malomarnost stražnikov, ki često vsled špekulacij puščajo živino čez mejo, dalje se pa posestniki sami za dotične naredbe in predpise nič ne brigajo. Strogost se navadno tam izvršuje, kjer je nij treba. Tako se n. pr. okužene ovce in koze zapirajo v hleve, mesto, da bi se pošiljale na čvrsti zrak. — Za vojake in domobrnce dežela res prinaša težke obeti, toda vojna poveljništva, niti v najsiromašnejše kraje nečejo pošiljati vojno pomoč, da bi omejili nevarno bolezen. Kjer država tako brani in varuje interese državljanov, sama pada počasi v gmotni propad.

* (Strašni požar) je uničil minole dni mesto Hlinsko na Češkem, nedavno pa trg Gorlice v Galiciji.

* (Živinska kuga) se je tudi pokazala na Blokah na Notranjskem. Do zadnje srede so pobili 28. živinčet. Zdravniški komisar je bil okrajni zdravnik dr. Razpet iz Postojne na mestu navzočen.

* (Iz Senožeč) na Notranjskem se nam poroča, da so štirje delavci, ki so iz pivovarne bili izpuščeni, izpustili 700 veder najboljšega piva. Dvanajst sodov je popolncom izteklo, pri treh je bilo še pol notri. Dokazano še nij, da bi bili storilci baš oni štirje odpuščeni delavci, ali sumi se. Zločinci so prišli skozi streho v klet.

* (Dr. Zarnik) je dobil iz več krajev Slovenije, od društev in od posameznih rodoljubov čestitajoče telegrame in dopise zaradi svoje interpelacije na vlado glede germanizacije in teroriziranja.

Tržne cene.

V Ljubljani 14. oktobra 1874.

Pšenica 5 gl. — kr.; — reč 3. gl. 10. kr.; — ječmen 3 gl. — kr.; — oves 1 gl. 80 kr.; — ajda 3 gl. 10 kr.; — prosó 2 gl. 80 kr.; — koruza — gl. — kr.; krompir 1 gl. 70 kr.; — fižol 5 gl. 80 kr.; masla funt — gl. 53 kr.; — mast — gl. 50 kr.; — špeh frišen — gl. 40 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; jajce po 2 $\frac{1}{2}$ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 30 kr.; — teletnine funt 32 kr.; svinško meso, funt 27 kr. — sena cent 1 gl. 25 kr.; — slame cent — gl. 75 kr.; — drva trda 6 gl. 60 kr.; — mehka 4 gl. 80 kr.

Loterijske srečke.

V Trstu 27. septem.: 71. 44. 4. 52. 55.